

Sygn. akt IV U 16/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2019 roku

Sąd Rejonowy w Świdnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący: SSR Maja Snopczyńska

Protokolant : Agnieszka Ząbkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 września 2019 roku w Ś.

sprawy z odwołania **N. S.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

w sprawie (...)

i (...) z dnia 13.06.2019 roku

o zwrot zasiłku chorobowego

I. zmienia zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w sprawie (...)i (...) z dnia 13.06.2019 roku w ten sposób, iż stwierdza, że wypłacony zasiłek chorobowy opisany w decyzjach nie stanowi nienależnie pobranego świadczenia i ustala brak obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego z odsetkami opisanego w tych decyzjach;

II. zasądza od strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. na rzecz powoda N. S. kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód N. S. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 21 listopada 2018 roku, zobowiązującej powoda do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 4910,75 zł oraz od decyzji z dnia 13 czerwca 2019 roku, zmieniającej w części decyzję z dnia 21 listopada 2018 roku w części, tj. poprzez zobowiązanie powoda do zwrotu odsetek od nienależnie pobranego zasiłku chorobowego od dnia doręczenia decyzji zmienianej do dnia zwrotu, wnosząc o zmianę zaskarżonych decyzji i zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając żądanie powód podał, że zasiłek chorobowy był spowodowany zabiegiem artroskopii kolana. Podał, że w okresie od dnia 16 lutego 2017 roku do dnia 31 marca 2017 roku przebywał na zwolnieniu lekarskim w swoim mieszkaniu, bowiem nie mógł poruszać się samodzielnie. Przyznał przy tym, że w okresie od dnia 14 marca 2017 roku do dnia 31 marca 2017 roku pełnił czynności związane z prowadzeniem spraw z zakresu gospodarki leśnej na terenie lasów komunalnych, położonych w granicach Gminy P., z tymże jego aktywność zawodowa miała charakter incydentalny, sporadyczny, wymuszony okolicznościami i ograniczała się do przeprowadzania rozmów telefonicznych, odczytywania wiadomości otrzymanych pocztą elektroniczną i odpisywania na nie, być może na napisaniu jakiegoś pisma i przekazaniu go domownikowi celem wysłania drogą pocztową.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołań i o zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powołano podstawy prawne decyzji, podnosząc, iż powód w czasie orzeczonej niezdolności do pracy wykorzystywał zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego celem; w czasie pobierania zasiłku chorobowego powód w okresie od dnia 18 marca 2017 roku do dnia 31 marca 2018 roku wykonywał pracę na podstawie umowy zlecenia na rzecz Urzędu Miejskiego w P., za co otrzymał wynagrodzenie.

W toku postępowania Sąd ustalił

następujący stan faktyczny:

Powód N. S. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe Nadleśnictwo Z. (...)

W okresie od dnia 16 lutego 2017 roku do dnia 31 marca 2017 roku powód miał orzeczoną niezdolność do pracy i pobierał zasiłek chorobowy.

Na podstawie umowy zlecenia stałego zawartej w dniu 19 marca 2002 roku powód zobowiązał się do wykonywania czynności związanych z kompleksowym prowadzeniem spraw z zakresu gospodarki leśnej na terenach lasów komunalnych, położonych na obszarze P.. W okresie od dnia 14 marca 2017 roku do dnia 31 marca 2017 roku działalność powoda miała charakter incydentalny, sporadyczny, wymuszony okolicznościami i ograniczała się jedynie do koordynacji telefonicznej prac innych osób przy wycince drzew, uczy usuwaniu zagrożenia w postaci powalonych drzew.

Decyzją z dnia 21 listopada 2018 roku organ rentowy zobowiązał powoda do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 4910,75 zł z przyczyn podanych w uzasadnieniu decyzji.

Decyzją z dnia 13 czerwca 2019 roku organ rentowy zmienił decyzję Zakładu z dnia 21 listopada 2018 roku w części, tj. poprzez zobowiązanie powoda do zwrotu odsetek od nienależnie pobranego zasiłku chorobowego od dnia doręczenia decyzji zmienianej do dnia zwrotu kwoty nienależnie pobranego świadczenia.

Dowody:

- akta ZUS – w załączeniu,
- zeznania świadków:
- D. K. i M. C. – e-protokół k. 67,
- przesłuchanie powoda N. S. – e-protokół k. 42,
- karty ewidencji czasu pracy – k. 11-12,
- umowa zlecenia z aneksem – 13-14,
- decyzja z dnia 13 czerwca 2019 roku – k. 57.

W tak ustalonym stanie faktycznym

sąd zważył:

Odwołanie podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 Ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 300 j.t.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Ust. 2 cytowanego przepisu stanowi, że za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Zdaniem Sądu pobrany zasiłek choroby nie stanowi nienależnie pobranego świadczenia.

Przepis ten, ustanawiając obowiązek zwrotu świadczenia przez osobę, która pobrała nienależne świadczenie, wskazuje istotną cechę nienależnie pobranego świadczenia w ujęciu Ustawy, tj. świadomość (złą wiarę) osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania tego świadczenia w całości lub w części od początku albo w następstwie później zaszłych zdarzeń. Obowiązek zwrotu świadczenia obciąża więc tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, mając świadomość jego nienależności. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach dotyczących braku prawa do pobierania świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1 cytowanej Ustawy), jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenie (art. 84 ust. 2 pkt 2 Ustawy). Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionego działania osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń.

W orzecznictwie sądowym, dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, ugruntowany jest pogląd o możliwości domagania się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę, przy czym dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znacznie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze.

W niniejszej sprawie nie można uznać, by powód pobrał świadczenie w złej wierze. W tym miejscu wskazać należy, że pouczenie osoby pobierającej świadczenie o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczenia albo wstrzymania wypłaty świadczenia w całości lub części ma doniosły charakter z uwagi na fakt, iż przesądza o świadomości ubezpieczonego pobrania świadczenia bez podstawy prawnej. Powinno ono zawierać informację o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczenia lub wstrzymanie jego wypłaty w całości lub części oraz zobowiązanie powiadomienia organu rentowego o zajściu ww. okoliczności. Obowiązek udzielenia pouczenia obciąża organ rentowy, który w przypadku sporu zobowiązany jest do wykazania skutecznego doręczenia prawidłowego pouczenia adresatowi. W przypadku braku potwierdzenia doręczenia przesyłki zawierającej stosowne pouczenie organ rentowy skuteczność doręczenia może wykazywać innymi dowodami.

Strona pozwana nie wykazała natomiast, aby powód N. S. pouczony został o braku prawa do pobierania świadczeń, bowiem w aktach organu rentowego brak jest jakiegokolwiek decyzji zawierającej pouczenie, z którego wynikałoby, kiedy i w jakich okolicznościach następuje zwrot nienależnie pobranych świadczeń.

Powód nie może więc zostać obciążony zwrotem zasiłku chorobowego, w szczególności mając na uwadze fakt, że nie został pouczony o braku prawa do pobierania świadczenia, konsekwencjach pobrania świadczenia, które może okazać się nienależnym.

Po drugie Sąd uznał, że w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki art. 17 Ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 roku, poz. 645 j.t.).

Art. 17 ust. 1 cytowanej Ustawy stanowi, że ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Przesłanki utraty prawa do zasiłku są niezależne od siebie i mają samoistny charakter. Jedną z wymienionych przyczyn powodujących utratę prawa do zasiłku chorobowego jest wykonywanie pracy zarobkowej podczas orzeczonej niezdolności do pracy. Sankcja ta dotyczy zarówno zasiłku, jak i świadczenia rehabilitacyjnego.

Pracą w rozumieniu komentowanego przepisu jest praca w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 roku, sygn. akt II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43).

Pracą zarobkową na gruncie komentowanego przepisu określa się wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających organizmu ubezpieczonego w istotny sposób. Podkreśla się dodatkowo, że takie definiowanie pracy zarobkowej wypływa z konieczności ścisłego stosowania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w którym przeważa - z uwagi na bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych - formalistyczne ujęcie uprawnień ubezpieczonych (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 roku, sygn. akt I UK 370/04, OSNP 2005, nr 21, poz. 342, OSP 2006, z. 12, poz. 134; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 roku, sygn. akt III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338). Wykonywanie pracy zarobkowej określa się również jako wykonywanie szeroko rozumianej pracy odpłatnej (J. Jankowiak, glosa aprobowana do wyroku sygn. akt I UK 370/04). Przy określeniu "zarobkowego" charakteru pracy wskazuje się także, że przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta "w celu zarobkowym". Jeśli zatem wykonywanie określonych czynności przynosi rzeczywisty dochód, wówczas problem, czy praca została podjęta "w celu" uzyskania tego dochodu, traci na znaczeniu, jako dotyczący motywów zachowania.

Z zebranego materiału dowodowego nie wynika, aby w okresie niezdolności do pracy powód wykonywał pracę zarobkową. W obliczu powyższych rozważań koordynowane przez telefon prac nagłych, wymuszonych okolicznościami, związanych z usunięciem zagrożenia w postaci powalonych drzew, czy z wycinką drzew, nie stanowi pracy zarobkowej. Zauważyć bowiem należy, że celem zasiłku chorobowego jest zapewnienie świadczenia pieniężnego wtedy, kiedy ubezpieczony pracować nie może. Powód musiałby zatem uzyskać dochód, który zastąpiłby mu zasiłek chorobowy. Tymczasem Zdaniem Sądu, ustawodawcy nie o takie zachowania chodziło.

Tym samym w dalszej kolejności ustalić należy, czy wykonanie tych czynności było zachowaniem niezgodnym z celem zwolnienia. Zachowaniem niezgodnym z celem zwolnienia określić można takiego typu postępowanie, które w powszechnym odczuciu jest nieodpowiednie dla osoby chorej i może nasuwać wątpliwości co do rzeczywistego stanu zdrowia ubezpieczonego (I. J., Prawo socjalne. Komentarz..., art. 17). Wykorzystywaniem zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia jest zawsze wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy. Celem zwolnienia od pracy jest zaś odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy, stąd w jego osiągnięciu przeszkodą mogą być wszelkie zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 roku, III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338).

To na stronie pozwanej ciążył również obowiązek wykazania, że powód rzeczywiście wykorzystywał zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Jednakże strona pozwana nie wywiązała się z tego obowiązku, bowiem nie wniosła o przeprowadzenie żadnych dowodów za wyjątkiem akt ZUS-u.

Tymczasem z wiarygodnych zeznań przesłuchanych w sprawie świadków D. K. i M. C. oraz przesłuchania powoda wynika jednoznacznie, że w okresie zwolnienia powód nie wykonywał w ramach umowy zlecenia żadnych czynności, które mogłyby wpłynąć negatywnie na okres jego niezdolności do pracy. Przede wszystkim powód po zabiegu artroskopii kolana nie mógł chodzić, dlatego jego aktywność zawodowa nie mogła mieć innego charakteru ponad incydentalny, sporadyczny i niewątpliwie ograniczający się do kierowania pracami innymi drogą telefoniczną. Wszystkie wymienione czynności powód wykonywał w obrębie swojego mieszkania.

Ostatecznie Sąd uznał, że takie działania powoda nie pogorszyły stanu jego zdrowia i nie wpłynęły na wydłużenie okresu niezdolności do pracy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż brak było materialnej podstawy odmowy powodowi prawa do zasiłku chorobowego, jak również żądania zwrotu wypłaconego świadczenia i na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję.

Orzeczenie o kosztach z punktu II wyroku Sąd oparł na przepisie art. 98 kpc, według którego strona przegrywająca sprawę zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Stąd Sąd zasądził od strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. na rzecz powoda N. S. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.